

TEOLOŠKO-PASTORALNI TJEDAN O DOSTOJANSTVU ŽENE

Ovogodišnji XXX. Teološko-pastoralni tjedan za svećenike održali smo od 23. do 26. siječnja, po uhodanu običaju, u prostorijama Dječaćkog sjemeništa na Šalati. Tema Tjedna je bila posvećena »Dostojanstvu žene«. Takvu nam je temu nametnula enciklika pape Ivana Pavla II o ženi »Mulieris dignitatem«.

Na Tjednu se okupilo preko sedam stotina svećenika. Predavanja su bila održana dijelom prije a dijelom i poslije podne, po već ustaljenom rasporedu.

Svakog je dana u podne bila koncelebrirana euharistija za svećenike sudionike Tjedna.

Nakon popodnevni predavanja bila je rasprava u kojoj su sudjelovali predavači koji su tog dana odražili svoje predavanje. U večernjim je satima održan rekreacijsko-kulturni program.

Na Tjednu su bili prisutni biskupi: kardinal Franjo Kuharić, Msgr. Marko Jozinović, nadbiskup vrhbosanski, Msgr. Antun Tamarut, nadbiskup riječko-senjski, Msgr. Franjo Komarica, biskup banjalučki, Msgr. Anton Bogetić, biskup porečko-pulski, Msgr. Slobodan Štambuk, biskup hvarski, Msgr. Đuro Kokša, pomoćni biskup zagrebački i vladika Slavomir Miklović, biskup križevački. Prisutne na Tjednu pozdravili su nakon Dekana Fakulteta dr. Josipa Čurića i predstavnici drugih visokih teoloških učilišta u Hrvatskoj: dr. Josip Delić u ime Splitske teologije, dr. Valentin Pozaić u ime Filozofsko-teološkog instituta DI u Zagrebu, dr. Duško Moro u Ime franjevačke teologije u Makarskoj, Marko Jerković u ime Visoke bogoslovne škole u Đakovu. Visoka bogoslovna škola u Sarajevu poslala je pismeni pozdrav. Tjednu je pismeni pozdrav uputio i apostolski pronuncij Msgr. Gabriel Montalvo. Pozdravili su skup brzojavno i Msgr. Josip Pavličić, Msgr. Mario Oblak, Msgr. Joakim Herbut, Msgr. Gugić i protojerej Jovica Nikolić.

Prvi je dan Tjednu predsjedavao dr. Mato Zovkić, s Visoke bogoslovne škole, iz Sarajeva.

Prvo je predavanje po rasporedu održao dr. Vjekoslav Bajsić: »Žena kao čovjek«. Upozorio je kako ne postoji simetrija između muškog i ženskog svijeta, kako je potrebno ponovno definirati ženu i kako je potrebna nova filozofsko-teološka ginekologija. Upozorio je da na početku stvaranja pojmovnih modela uvijek stoje određene društvene i kulturne stvarnosti i modeli. Ilustrirao je temu tekstovima iz spisa sv. Tome Akvinskog. Pokazao je kako danas praktično otpada sva tradicija o poimanju žene jer je bila zagađena. Mora se graditi spoznaja o ženi i na temelju suvremene biologije i filozofije.

U drugom je predavanju »Poruka dokumenta *Mulieris dignitatem* dr. Tomislav Šagi-Bunić pokazao kako je Papa pošao od suvremene problematike i od biblijskih tekstova. U Bibliji nalazi iskaze i realitete. Oslanja se na Isusov odnos prema ženama i posebno na Mariju. Papa prvenstveno pokazuje da je žena osoba. Papa stoga polazi i od govora o Trojstvu za razliku od srednjovjekovne teologije koja je polazila od teze o jednom Bogu. Papi nije polazište božanska narav, nego tri božanske osobe. Do takvog pojma osobe nije moguće doći iz evropske filozofije u kojoj je u središtu odnos subjekta prema objektu. Može se doći samo iz objavljenog odnosa osobe prema osobi. Podređenost žene muškarcu je produkt grijeha, a ne Božjeg plana. Stoga je potrebno obraćenje u prvom redu muškarca. Lijek nije u pomuškarčenju žene. Specifično je za ženu da se brine za osobe dok je specifično za muškarca da se brine za stvari. Šagi-Bunić je dalje pokazao da Papa ne razrađuje ženu u javnom životu, ali je razrađuje u Crkvi. Žena je Marija, u njoj je ostvaren sav ideal žene; žena je majka novoga života, žena je zaručnica. Ljubav je pravi elemenat borbe protiv zla. Šagi-Bunić je upozorio kako Papa naglašava da je svaka majka, ne samo kršćanska, povezana s Marijom. Po Papi žena je tip čovječanstva. Papa s time ozračuje model nove civilizacije. U popodnevnim je satima održala predavanje prof. Ljiljana Matković-Vlašić o mjestu i ulozi žene prema Svetom pismu. Osvrnula se posebno na Knjigu Postanka.

Nakon nje održao je koreferat dr. Stjepan Kušar o »ženi kao exemplar i archetypus totius generis humani«. Poslije njega govorila je dipl. teol. Rebeka Anić o »Ženi – slici Božjoj«. Istakla je osamu kao osnovno antropološko iskustvo prije stvaranja žene. Po stvaranju žene čovjek postaje osobom, čovjekom za drugoga. Dosad se uglavnom naglašavala komplementarnost muža i žene, što je u sebi iskrivalo opasnost podređenosti, dok se u »*Mulieris dignitatem*« ističe recipročnost, što stvara preduvjete jednakosti. Nakon predavanja razvila se rasprava u kojoj su se isticala pitanja o tome da li je problem dostojanstva žene teorijski ili sociološki, te su isticani neki primjeri u kojima je dolazila do izražaja podređenost žene.

Drugog dana predavanje su imali dr. Franjo Šanjek o »ženi u povijesti Crkve, osobito u povijesti Crkve među Hrvatima«, dr. Marijan Valković o »ženi u javnom životu evropske kršćanske civilizacije.« Dr. Franjo Šanjek stavio je naglasak na ženu u srednjovjekovlju. Prema njemu žena je bila u to doba osobito važan činilac u religioznom i obiteljskom životu a imala je značajnu ulogu i u društvenoj, kulturnoj i političkoj prošlosti hrvatskog naroda, najčešće u pozitivnom smislu. Unatoč tomu u našoj glagoljskoj literaturi nailazimo na optužbe o ženskoj prevrtljivosti, zavodništvu i nevjeri, uzrocima svakog zla u svijetu.

Dr. Anne-Mari Grunfelder govorila je o »feminizmu i o feminističkoj teologiji«. U svom je predavanju istakla da je feminizam danas značajan pokret Trećeg svijeta i neraskidivo povezan s oslobodilačkim pokretima, te pokretima za građanska prava, ekološkim i mirovnim pokretima.

Dr. Maca Jogan, iz Ljubljane, govorila je o »ravnopravnosti i dostojanstvu žene«. Ona je pokušala prikazati kako se u konkretnim povijesnim uvjetima reproducirao podređeni i marginalni položaj žene kroz različite mehanizme koji određuju svakodnevni život.

Dr. Marijan Biškup govorio je o »ženi kao čuvarici čudoređa«. Trećeg je dana Tjedan nastavio s radom s predavanjem dr. Nikole Dogana o »ženi u

crkvenim dokumentima do pape Ivana Pavla II«. On je naglasio da se govor o ženi u Crkvi i u crkvenim dokumentima sporo razvijao. Taj je govor često siromašan a tematski neinteresantan i monoton. No u novije vrijeme Crkva uočava propuste u pravom govoru o ženi, o njezinoj ulozi u životu crkve i društva.

Prof. Ivan Cvitanović u svom je predavanju »žena, majka i zaručnica« uz ostalo istakao malu nejasnoću u apostolskom pismu, kad se naglašava da je zaručnik onaj koji ljubi dok je zaručnica ona koja je ljubljena, dakle naglašava se pasivnost ženske ljubavi. Međutim, ako je ljubav unutarzaručnički odnos, nema razlike između muške i ženske ljubavi.

Dr. Jakov Mamić govorio je o ženi u teologiji sv. Terezije Velike; prikazao je najprije kulturno-duhovno ozračje ondašnje Španjolske koje je uvelike doprinjelo potvrdi duhovnosti sv. Terezije. Sv. Terezija često ističe činjenicu da je žena, ali bez neke gorčine, iako time ponekad povezuje ispriku da kao takva malo može učiniti. Terezija je cijenila ženske duhovne odlike kao što su osjećajnost, strpljivost, intuicija, tankoćutnost, vedrina, osjećaj za lijepo, ali je vrlo cijenila i tjelesnu ljepotu. Nije joj bilo svejedno kako izgleda. Vrlo je mnogo držala do intelektualnih sposobnosti, kako kod muškarca tako i kod žene. U svojim duhovnim nastojanjima težila je za tim da stvori ravnotežu duhovnog i tjelesnog u sebi, te je smatrala da je zato potrebno otvoriti se Duhu Svetomu.

U popodnevnim je satima govorio dr. Josip Baloban o »pokoncilskoj situaciji žene u Crkvi u Hrvata« a nakon njega dipl. teol. Zvonimir Bono Šagi o »ženi u strukturalnoj ulozi Crkve« i dr. Josip Delić o »ženi u novom zakoniku crkvenog prava«. Četvrtog je dana bila plenarna diskusija. A prije te diskusije još su održali kratke referate: prof. Anunciata Voloder o »ulozi i mjestu redovnice u Crkvi«, prof. Božidar Petrač o »liku žene u hrvatskoj književnosti« i dr. Juraj Kolarić o »svećeničkom ređenju žena«, (pod ekumenskim vidom).

Radu Tjedna prisusvovali su i novinari te je ovaj skup svećenika naišao na velik odjek u sredstvima javnog priopćivanja.

Adalbert Rebić